

a nép egyházi éneklését kileste s eközben észrevette, hogy a magas gyermeki hang a tenort, amely eddig vezető szerepet játszott, túlcseengi, ő volt az, aki először vettette át a szopránnal a tenor vezetését; olyan változás volt ez, amely megtermékenyítő befolyását attól az időtől fogva egész mostanáig megtartotta.

Bocsássanak meg önök, hogy egy pillanatra ezekbe a részletkérdésekbe kellett belebocsátkoznom, de a protestantizmus és a kálvinizmus érdeme zenei területen sokkal magasabban áll, semhogy tovább is tiltakozás nélkül tűrné a félreismertetést. Ha a kálvinizmus sok más művészeti területen csupán közvetve segítette is elő a művészet felvirágzását az által, hogy azt nagykorúnak jelentette ki és önálló jellegében kifejlesztette, zenei téren a kálvinizmus hatása nagyon pozitív volt, éppen mivel szellemies istentiszteletében, amelyben a többi érzékesebb művészetek számára nem volt hely, az éneknek és a zeneművészetnek egészen új szerepet jelölt ki az által, hogy a népéneklést életre hívta. Bármit tett is a régi iskola, hogy az újabb fejlődéshez csatlakozzék, a modern fejlődés a *cantus firmus* számára természetellenes maradt, mert az egészen más gyökérből sarjadt. Viszont a kálvinizmus nemcsak hogy csatlakozott a zene újabb fejlődéséhez, hanem, Bourgeois és Goudimel vezetése alatt, a művészet területén az első indítást adta meg ehez a modern fejlődéshez, úgy, hogy maguk a római katolikus írók akarata ellenére is kénytelenek elismerni, hogy az az elragadó szépség és gazdagság, ahová ez a mi mostani évszázadunk zenei téren felemelkedett, nagyrészt az eretnek egyházi éneknek köszönhető.

Hogy a későbbi korban a protestantizmus e tekintetben elvesztette befolyását, azt el kell ismernünk.